

بررسی استانداردهای بین‌المللی مالی در مدیریت امور مالی بانکها

لادن قائد رحمتی^۱

۱. کارشناسی رشته حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی

چکیده

استانداردهای بین‌المللی حسابداری یا همان استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) یکی از اصطلاحات حسابداری پراهمیت محسوب می‌شود. این استاندارد سال‌ها است که در کشورهای مختلف در سراسر جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد و در سال‌های اخیر در کشور ما نیز مورد توجه قرار گرفته است. استانداردهای بین‌المللی حسابداری و گزارشگری مالی به دنبال تنظیم قوانین یکپارچه‌ای هستند تا صورت‌های مالی در سراسر جهان باهم سازگار باشند و البته شفافیت و قابل مقایسه بودن نیز در آن‌ها امکان‌پذیر شود. آنچه که این استاندارد حسابداری انجام می‌دهد این است که به‌طور دقیق مشخص می‌کنند شرکت‌ها و موسسات مختلف مثل بانک‌ها در سراسر جهان چطور باید در مورد حساب‌های خود گزارش تهیه کنند و معاملات و وقایع مالی را با تاثیر مالی آن‌ها مشخص کنند. روش تحقیق تجزیه و تحلیل کتابخانه‌ای- مروری است که به شیوه توصیفی انجام گرفته است. بعد از بررسی مقالات، پایان‌نامه‌ها، کتب و پایگاه‌های اینترنتی معتبر در این زمینه ابتدا به توضیح مفاهیم مدیریت مالی، بانک، استانداردهای بین‌المللی مالی و نقش‌های پرداخته و سپس یافته‌های مقالات انجام گرفته در حوزه استانداردهای بین‌المللی حسابداری در مدیریت مالی بانک‌ها ذکر کرده‌ایم. یافته‌ها حاکی از آن است که از جمله مزایای بهره‌گیری از استانداردهای بین‌المللی حسابداری در حوزه مدیریت مالی بانک‌ها عبارتند از: افزایش شفافیت، تقویت پاسخگویی و مشارکت در کارایی اقتصاد. اما در مقابل این فرصت‌ها موانعی از جمله دخالت دولت، نفوذ برخی بخش‌ها در گزارشگری مالی، میزان استفاده از صورت‌های مالی و غیره وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: استاندارد بین‌المللی حسابداری، استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی، مدیریت مالی، بانک

مقدمه

در ساختار کنونی اقتصاد جهان، نقش محوری فعالیت بانکها را نمی توان نادیده گرفت. بانکهای داخلی از طریق اثر بر نرخ بهره و حجم نقدینگی، می توانند اقتصاد کلان کشور و فعالیت های اقتصادی را تحت تاثیر قرار دهند که مثبت با منفی بودن این اثرات به میزان استقلال بانکها و دخالت دولت ها در سیاست های پولی برمی گردد. لذا چارچوب حقوقی ناظر بر بانکها از حساسیت و اهمیت ویژه ای بر کس اقتصاد آن کشور برخوردار است (فرزندی دهبه، ۱۴۰۲). تحولات در بازارهای جهانی و بانکداری بین الملل موجب شده که بحث هماهنگ سازی با استاندارد بین المللی گزارشگری مالی و جایگزین شدن این استاندارد به جای استانداردهای ایران مطرح گردد که این موضوع توسط مقامات مربوطه مورد بررسی قرار گرفته و در مورد برخی صنایع همچون بانکها در حال اجرا شدن است (قائدی، ۱۳۹۸). بنابراین جهانی شدن تولید، توسعه بازارهای جهانی مصرف کننده و سرمایه و رشد شرکت های چند ملیتی نیاز به ایجاد مجموعه واحدی از استانداردهای گزارشگری مالی را به وجود آورده است. جهانی شدن بازارهای سرمایه نیاز به اطلاعات مالی با کیفیت بالا و قابل مقایسه میان واحدهای تجاری مختلف را افزایش داده است و در نتیجه، فشارها برای پذیرش استانداردهای حسابداری یکپارچه و هماهنگ در سطح جهان افزایش یافته است و این همان چالشی است که هیئت استانداردهای حسابداری بین المللی با آن روبه رو است. هیئت مذکور با هدف کاهش اختلافات بین المللی در زمینه استانداردهای حسابداری در حال تهیه مجموعه ای از واحد از استانداردهای گزارشگری مالی برای استفاده در سطح جهانی است. استانداردهای بین المللی حسابداری (IFRS) مجموعه ای از استانداردهای حسابداری است که توسط هیئت تدوین استانداردهای حسابداری بین المللی، IASB تهیه می گردد (رستگار، ۱۳۹۷) و هدف این استانداردها، تبه صورت های مالی شرکت های سهامی در قالب یک استاندارد جهانی است که می تواند صورت های مالی خود را با اصول مشابه به شرکت های رقیب خارجی ارائه کند (مچی شمخی، ۱۴۰۲).

نتایج تحقیق مقدسی نیکجه و همکاران (۱۳۹۶) با عنوان تاثیر برآورد ارزش منصفانه پورتنفوی تسهیلات اعطایی بانکها با رویکرد استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (مطالعه موردی: یک بانک ایرانی) ارزش منصفانه و زیان اعتباری ۲۰۸ قرارداد وام که ۸۲ درصد مانده تسهیلات بانک در پایان سال ۱۳۹۵ را تشکیل می دهند، نشان داد نسبت زیان اعتباری مورد انتظار به زیان تحقق یافته ۳،۲ برابر بوده و شایان توجه است، اما نسبت ارزش منصفانه به بهای تمام شده تاریخی ۹۷ درصد بود که چندان چشمگیر نیست. همچنین نتایج نشان داد رویکرد استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر نسبت کفایت سرمایه بانک تاثیر دارد و آن را کاهش می دهد.

هشی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله ای تحت عنوان تاثیر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر مدیریت ریسک نقدینگی بانکها نتیجه گرفتند که یکی از روش های مدیریت ریسک نقدینگی در بانکها، استفاده از استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS) می باشد. یافته های مقاله شامل تاثیرات مثبت IFRS بر مدیریت ریسک نقدینگی در بانکها می باشد و در شرایط کنونی کشور که بکارگیری استانداردها به شدت مورد تمرکز سازمان بورس و اوراق بهادار و سایر سازمان های حسابرسی هست، این نتایج می تواند نوآوری در زمینه بکارگیری IERS در بانکها باشد.

نیاز سرمایه گذاران به تصمیم گیری در سطح جهانی بر پایه اطلاعات حسابداری مستلزم ایجاد پلی ارتباطی میان استانداردهای حسابداری کشورهای مختلف می باشد و هیئت استانداردهای حسابداری بین المللی نیز در راستای ایفای چنین نقشی به وجود آمده است. هیئت تدوین استانداردهای بین المللی حسابداری از توافق ۱۶ هیئت تدوین استاندارد از ۹ کشور (استرالیا، کانادا، فرانسه، آلمان، ژاپن، مکزیک، هلند، انگلستان و آمریکا) تشکیل شده است و اولین هدف آن ارتقا و بهبود همگرایی استانداردهای حسابداری در کشورهای مختلف بوده است. اهداف کلی استانداردهای بین المللی حسابداری توسعه منافع

عمومی، تنظیم مجموعه‌ای از استانداردها با حداکثر کیفیت، قابل درک و استانداردهایی با بالاترین سطح کیفیت و قابلیت اجرایی در سطح بین‌المللی، شفاف و با قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در بازارهای مالی مختلف در سراسر جهان و در نهایت قابل استفاده و مفید در تصمیم‌گیری اقتصادی برای استفاده‌کننده از اطلاعاتی که بر اساس این مبنا تهیه شده‌اند (سلیمانی امیری و همکاران، ۱۳۹۷).

موسسه بانکی

امروزه بانک‌ها به عنوان مهم‌ترین عنصر بازار پولی، نقش بسیار مهمی را در اقتصاد کشور ما ایفا می‌کنند. با گسترش بازارهای مالی، فعالیت بانک‌ها و موسسات مالی ابعاد گسترده‌تری به خود گرفته است و بدون شک توسعه اقتصادی بدون توجه به نقش بانکداری و بازارهای پولی امکان‌پذیر نیست. بانک‌ها اصلی‌ترین تأمین‌کننده منابع مالی بخش‌های واقعی اقتصاد (صنعت، کشاورزی و خدمات) محسوب می‌شوند و در کنار کارکرد اصلی خود انگیزه اصلی بانک‌ها در تجهیز و تخصیص بهینه منابع و ارائه خدمات متنوع به مشتریان، درآمدزایی و کسب سود همانند سایر موسسات اقتصادی است. از سوی دیگر، بانک‌ها خدمات بانکی متنوعی را برای کمک، تسهیل و تسريع تعاملات تجاری در اقصی نقاط دنیا برای زنجیره ارزش مشتریان خود فراهم می‌آورد، ضمن آن که به سبب وابستگی مالی بخش‌های تولیدی به نهادهای مهم اقتصادی، هر گونه ناکارآمدی در سیستم بانکی می‌تواند بخش‌های مهم اقتصاد را با معضلات زیادی مواجه سازد. یکی از عواملی که باعث ایجاد عدم تعادل می‌شود، افزایش بهای خدمات بانک‌ها است. دلیل اصلی این موضوع، قیمت تمام شده پول در سیستم بانکی است. بنابراین بخش بانکداری نقش مهمی در توسعه اقتصاد داشته و محرک اصلی رشد اقتصادی کشور است و در تبدیل منابع سرمایه‌ای برای استفاده بهینه جهت دستیابی به حداکثر بهره‌وری نقش پویا دارد. با گذشت زمان، بانکداری به یک کسب‌وکار پریسک تبدیل شده است. موسسات مالی باید ریسک را در نظر بگیرند، اما این کار باید به صورت آگاهانه انجام شود (خدیور و همکاران، ۱۴۰۲).

مدیریت مالی

اداره امور عمومی در کشورهای مختلف از نیمه قرن نوزدهم تا اواخر قرن بیستم بر مبنای رویکرد غالب مدیریت عمومی سنتی صورت می‌گرفت. ماکس و بر سازمان دولت مدرن را بر مبنای یک سازمان عقلانی توصیف می‌کرد که بر مبنای ساختار سلسله مراتبی در جهت تأمین نظم و سایر منافع اجتماعی بنا نهاده شده است. مدیریت عمومی سنتی همچنین متأثر از نظریه جدایی سیاست- اداره وودرو ویلسون و پیشنهادی مدیریتی فردریک تیلور برای به دست آوردن کارآمدی بخش خصوصی گسترش یافت. اما به‌طور خاص از دهه ۱۹۸۰ میلادی در کشورهای غربی به دلایلی همچون پایین آمدن نرخ رشد اقتصادی شرایط مالی دولت‌های مرکزی رو به افول نهاد و در نتیجه حساسیت شهروندان نسبت به چگونگی هزینه کرد وجوه عمومی افزایش پیدا کرد، لذا حکومت‌ها وادار به تخصیص و هزینه کرد منابع عمومی به صورت معقولانه‌تر و کارآمدتر گردیدند و فرایندهای بودجه‌ریزی دولتی نیز دچار تغییرات اساسی شد (دانش‌فر، ۱۳۹۵). امروزه با تغییر نگاه سنتی به مدیریت مالی و جایگزینی مدیریت مالی نوین که با تغییر در اهداف و رویکردهای آن همراه است و مبانی اصلی آن استفاده از اصول و معیارهای بازار (بخش خصوصی) در بخش دولتی و مدیریت عمومی، جلب مشارکت مردم در انجام امور و برون‌سپاری اداره امور عمومی، تلاش جهت تحقق ارزش‌های صرفه‌جویی، کارایی و اثر بخشی در کلیه سطوح دولت و جایگزینی کنترل‌های خروجی و رویکرد مشتری‌محور به جای کنترل‌های ورودی و رویکرد فرایند محور است. نظام مالیه عمومی در بخش بودجه و بودجه‌ریزی با

تحولات بنیادینی روبرو شده است؛ به طوری که بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد به عنوان مدل رایج بودجه ریزی در نظام های حقوقی مختلف پذیرفته شده و متناظر آن در مرحله نظارت بر بودجه نگاه ها معطوف به مفهوم حسابرسی عملکرد گشته است. این پارادایم به دنبال تغییر نگرش ها با هدف استفاده از رویکردهای سنتی در بخش عمومی می باشد. عناصر اصلی این پارادایم شامل تمرکززدایی در فرایند مدیریت ارائه خدمات عمومی (تفویض اختیار)، افزایش استفاده از رویکردهای مبتنی بر سازوکارهای بازار، رقابت در ارائه خدمات و افزایش تأکید بر نتایج عملکردی، خروجی ها و خواسته های مشتریان به عنوان استفاده کنندگان خدمات عمومی می باشند (آقامحمد و همکاران، ۱۴۰۰).

استانداردهای بین المللی مالی

ساختار، شکل و مفهوم صورت های مالی در هر کشور به نوع استانداردهای مورد پذیرش آن مربوط است و یکسان سازی این ساختار، شکل و مفهوم روندی است که تجارت در دهکده جهانی و لزوم بهینه کردن تصمیمات اقتصادی در سرتاسر جهان آن را به پیش می برد. پذیرش جهانی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی نشان دهنده بخشی از موج جهانی استاندارد سازی است که در مورد مفاهیم غیر حسابداری ۱۵۰ سال است که آغاز شده است. در این عصر یکسان سازی استانداردها، استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی زبان مشترکی است برای حسابداری بین المللی و هماهنگ سازی که با کاربردی شدن در بازارهای سهام، روز به روز گسترده تر و قابل اطمینان تر می گردد. به نظر می رسد این زبان مشترک با توافق بیش از ۱۰۰ کشور در خصوص اجرای آن تبدیل به یک اجبار جهانی می شود. کشورهای مختلف نیز با درک اهمیت استفاده از استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در دنیای امروز به سمت ارائه آموزش های لازم و حرکت در مسیر هماهنگ سازی پیش می روند (رضائی و پورزمانی، ۱۳۹۹). استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی مشتمل بر ۱۷ استاندارد IFRS و ۴۱ استاندارد بین المللی حسابداری IAS هستند که تعدادی از استانداردهای IAS با استانداردهای IFRS جایگزین شده است. همچنین، استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی شامل ۲۳ تفسیر از IFRIC و ۳۲ تفسیر از کمیته استانداردها SIC است که به مرور و با حذف یا تجدید ارائه برخی از استانداردها، تعداد آن ها کمتر شده است. یکی از مشکلات تدوین رویه های حسابداری، پیچیدگی و ساختار استانداردهای بین المللی است. استانداردهای بین المللی به طور فزاینده ای طولانی تر و پیچیده ترند و ساختار و پیچیدگی آن ها پذیرش و پیاده سازی را به طرز نامطلوبی تحت تأثیر قرار می دهد. به طور خاص می توان به استانداردهای بین المللی حسابداری در مورد ابزارهای مالی اشاره کرد. حرکت هیئت بین المللی استانداردهای حسابداری (IASB) به سمت مدل ارزش منصفانه به پیچیدگی IFRS افزوده است. ارزش منصفانه مفهومی ذهنی بوده و اندازه گیری دقیق آن دشوار است و تفسیرهای متفاوت می تواند منجر به نتایج متفاوت شود (وونگ، ۲۰۰۴). هوگن دورن نیز عنوان می کند که IFRS حتی برای حسابرسان و سایر متخصصان بیش از حد پیچیده است. فهم صورت های مالی برای اکثر کاربران سخت خواهد بود. در سال ۲۰۰۵، حدود ۷۰۰۰ شرکت اروپایی ملزم شدند که صورت های مالی تلفیقی خود را برای اولین بار براساس IFRS تهیه کنند. نهادهایی که برای اولین بار IFRS را اجرا می کردند، پیچیدگی ها و تأثیرات آن را دست کم گرفتند. بسیاری از شرکت ها قبل از اجباری شدن اجرای IFRS فرایند گذار به این استانداردها را از مدتی قبل آغاز کرده بودند. تهیه صورت های مالی براساس IFRS کامل، زمان بسیار بیشتری از زمان انتظاری را به خود اختصاص داد و این طور تصور می شد که کاملاً منطبق بر IFRS است، ولی برای مثال حدود ۳۰۰ بند اظهار نظر روی آن گذاشته شد (هوگن دورن، ۲۰۰۶). اجرای IFRS9 برای مؤسسات مالی ساده و بدون پیچیدگی نیست و چالش های قابل تأملی در دو حوزه برای آن ها به همراه دارد: ۱- طبقه بندی و اندازه گیری IFRS9 رویکردی منطقی را برای طبقه بندی دارایی های مالی با توجه به مدل کسب و کار و ویژگی های

جریان های نقدی قراردادی SPPI ارائه می دهد. این رویکرد مبتنی بر اصولی است که به کارگیری آن پیچیده و غالباً دشوار است و ۲- کاهش ارزش مطابق IFRS9 مدل زبان اعتباری مورد انتظار (ECL) زبان های اعتباری را نسبت به رویکرد زبان های تحقق یافته بموقع تر شناسایی می کند و مستلزم استفاده از اطلاعات آینده نگر و آستانه پایین تر برای شناسایی زبان های مورد انتظار برای کل عمر دارایی مالی است (باو، ۲۰۱۵).

از جمله نقش ها استاندارد بین المللی مالی:

گزارشگری اطلاعات قسمت های عملیاتی

یکی از راهبردهای پیشرو برای گزارشگری اطلاعات قسمت های عملیاتی در صنعت بانکداری ایران، تبعیت از استانداردهای بین المللی حسابداری در ارتباط با موضوع یادشده می باشد. گرچه در گذر زمان استانداردهای بین المللی ناظر بر گزارشگری قسمت های عملیاتی چندین مرتبه دستخوش تغییراتی شده و رویکردهای بعضاً متفاوتی دنبال شده است اما وفق مفاد استاندارد بین المللی حسابداری شماره ۸ به عنوان آخرین سخن هیئت استانداردهای بین المللی حسابداری، شرکت ها ملزم هستند تا اطلاعات قسمت ها را بر اساس واحدهای داخلی سازمان یا رویکرد مدیریتی گزارش نمایند. در واقع استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۸ شرکت ها را ملزم می کند تا نتایج مالی قسمت ها را به همان روشی که برای تصمیم گیرنده ارشد عملیاتی گزارش می شود ارائه کنند. با توجه به مراتب فوق، آنچه در استاندارد بین المللی حسابداری شماره ۸ در خصوص گزارشگری قسمت های عملیاتی دنبال می شود همان رویکرد مدیریتی (الگوی داخلی) می باشد. به عبارت دیگر با تغییر نگرش استانداردهای بین المللی از قاعده محور بودن به سمت اصول محور بودن، تغییرات لازم جهت حرکت به سمت رویکرد داخلی در گزارشگری قسمت های عملیاتی انجام شده است. علی ایحال با لحاظ موارد فوق، از طرفی همسویی با استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی از منظر خبرگان دارای مزایایی است و از طرف دیگر، محدودیتهایی در این ارتباط وجود دارد. مهم ترین دلایل و مزایای برشمرده شده در این رابطه شامل لزوم تبعیت، بهبود بازارها و سودمندی بیشتر، همسویی با سایر کشورها، زبان مشترک و قابلیت مقایسه با سایر کشورها و برتری کیفی استانداردهای بین المللی است (میرعمادی و همکاران، ۱۴۰۱).

مدیریت سود در بانک ها

هدف اصلی در این مرحله نزدیک شدن به قالب ها و ادبیات نوین گزارشگری مالی بین المللی و ارتقای قابل ملاحظه شفافیت در چارچوب استانداردهای ملی بود. نتیجه این اقدام تطبیق کامل صورت سود و زیان بانک ها با نمونه رایج منطبق با IFRS بود که به مدد طراحی صورت عملکرد سپرده های سرمایه گذاری صورت گرفت. این صورت مالی انعکاس دهنده عملیات مشاع بانک ها بوده، پاسخگویی بانک به صاحبان سپرده های سرمایه گذاری که رابطه ای وکالتی دارند را محقق ساخته و ارائه صورت سود و زیان را به شکل قابل فهم و رایج در فرم بین المللی میسر ساخته است، به هر حال این واقعیت برخاسته از مدل کسب و کار متفاوت بانکداری ایران می باشد و ضرورتی اجتناب ناپذیر تلقی می شود؛ زیرا در بانکداری ایران دو رابطه مباشرتی برقرار است، رابطه اول؛ مشابه بانکداری متعارف دنیا بین بانک و سهامداران و رابطه دوم؛ متأثر از قانون عملیات بانکی بدون ربا، بین بانک و سپرده گذاران برقرار است و به استناد چارچوب نظری گزارشگری مالی که حاکم بر استانداردهای حسابداری است، منطقاً باید

در جای خود لحاظ شود. به خصوص اینکه دو تحول عمده مورد ادعای IFRS، اصول محوری به جای قاعده محوری و توجه به مدل کسب و کار واحدهای گزارشگر است. به علاوه در مجموعه جدید صورت های مالی موارد بسیاری از تغییرات در جهت ارتقای افشا و شفافیت مورد تأکید IFRS و موارد قابل ملاحظه ای تغییر خاص در جهت تطبیق با IFRS انجام شده است که از جمله مهم ترین آن ها افشای ریسک های چهارگانه صنعت بانکداری است (واحدی و جهاننشد، ۱۳۹۹).

تسهیلات اعطایی

در حال حاضر در ایران، بانک ها مانده تسهیلات اعطایی را به بهای تاریخی منهای ذخیره مطالبات مشکوک الوصول در ترازنامه گزارش می کنند که بر اساس بخشنامه بانک مرکزی محاسبه می شود. از سال ۱۳۹۴، بهبود تهیه صورت های مالی بانک ها و افشای اطلاعات در قالب استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در دستور کار بانک مرکزی قرار گرفت. مهم ترین ویژگی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی، میزان نفوذ حسابداری ارزش منصفانه یا حسابداری ارزش بازار در آن است، از آنجا که بازار فعال و متعارفی برای خرید و فروش وام ها وجود ندارد، طبق رویکرد استانداردهای بین المللی برای محاسبه ارزش منصفانه وام هایی که قیمت بازار آن ها مشخص نیست، از سطح سوم ارزش منصفانه می شود. طبق استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۷، تغییر در ارزش منصفانه وام ها از دو عامل نشئت می گیرد: تغییرات ریسک بازار و تغییرات ریسک اعتباری. ریسک اعتباری، ریسک عدم ایفای تعهدات از سوی طرف مقابل است که به زیان اعتباری برای طرف دیگر می انجامد و افزایش ریسک اعتباری موجب کاهش ارزش وام می شود. ریسک بازار، ریسک نوسان ارزش منصفانه یا جریان های نقدی آتی یک دارایی مالی به دلیل نوسان قیمت های بازار است که از سه ریسک تشکیل می شود: ریسک واحد پول (ریسک نوسان نرخ ارز)، ریسک نرخ بهره (ریسک نوسان نرخ بهره) و ریسک نوسان سایر قیمت های بازار مثل قیمت کالا یا نوسان شاخص های بازار (مقدسی نیکجه، ۱۳۹۶).

پیشینه تحقیق

در نتایج تحقیق روحانی و همکاران (۱۳۹۸) تحت عنوان تحلیل انطباق عملیات و صورت های مالی بانک ها در بخش ارزی بر طوابع بانکداری بدون ربا نشان داده می شود که فرآیندهای حسابداری مربوط به سپرده ها و تسهیلات ارزی، متفاوت با بخش ریالی بوده و اقتضائات بانکداری بدون ربا را محقق نمی نماید. این مساله موجب می شود اموری نظیر (علی الحساب بودن سود پرداختی) و (به کارگیری مشاع سپرده ها) در خصوص سپرده های ارزی بانک ها، عملاً امکان تحقق نداشته باشد. در واقع روال های حسابداری فعلی در خصوص منابع و مصارف ارزی بانک ها، کاملاً مشابه روال های تعریف شده در بانکداری متعارف (ربوی) است. این در حالی است که استانداردهای شرعی و حسابداری بین المللی در این حوزه و همچنین صورت های مالی بانک های اسلامی مطرح خارجی، هیچ گونه تمایزی میان واحدهای پولی سپرده های جذب شده بانک های اسلامی در این موضوع قائل نمی شوند. به منظور اصلاح این نقیصه، پیشنهادهای در لایه مقررات و استانداردهای مربوطه ارائه شده است.

نتایج تحقیق رحمانی و همکاران (۱۳۹۹) تحت عنوان استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS) و کیفیت گزارشگری مالی نشان دادند به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی موجب بهبود فرایند شناسایی و اندازه گیری معاملات، دارایی ها و بدهی ها، افزایش کیفیت ارائه و افشای اجزای صورت های مالی و کیفیت کلی گزارشگری مالی می شود.

فیض‌اله و حقیقت (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان موانع اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارش‌گرش مالی در صنعت بانکداری ایران دریافتند که موانع اصلی بکارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارش‌گری مالی در ایران شامل ویژگی‌های اقتصادی ایران، مشکلات ساختاری و مدل کسب‌وکار بانک‌ها، زیرساخت‌های اطلاعاتی و فناوری اطلاعات، عدم کفایت قوانین و مقررات و ظرفیت‌های ناکافی نظارتی می‌باشد که رفع آن‌ها نیازمند اصلاحات اساسی در سطح کلان، و در سطح بانک‌ها و نهادهای نظارتی و متولی است.

فیض‌اله و حقیقت (۱۴۰۰) در مقاله‌ای تحت عنوان الزامات استاندارد و عوامل موثر در گذار به IFRS در صنعت بانکداری ایران دریافتند که الزامات پیچیده IFRS برای اجرا در صنعت بانکداری ایران، اندازه‌گیری زیان اعتباری مورد انتظار، اندازه‌گیری ارزش منصفانه و اندازه‌گیری و افشای انواع ریسک‌هاست. نظارت اثربخش و کارآمد مقام ناظر، تدوین دستورالعمل‌های مناسب، تشکیل کمیته‌های راهبری و هماهنگ‌کننده اجرای IFRS، برنامه زمان‌بندی شده الزام اجرای IFRS، ایجاد ساختار فرادستگاهی هماهنگ‌کننده متشکل از نهادهای ناظر و متولی، اصلاح قوانین و مقررات مالیاتی، اصلاح نظام حاکمیت شرکتی و برگزاری دوره‌های آموزشی و توجیهی مهم اقداماتی است که از نظر پاسخ‌دهندگان در برنامه‌ریزی دوره‌گذار باید مورد توجه قرار گیرد.

روش تحقیق

این پژوهش از جهت بررسی استانداردهای بین‌المللی مالی در مدیریت مالی بانک‌ها جز تحقیقات کاربردی است که به شیوه توصیفی و روش تجزیه و تحلیل کتابخانه‌ای- مروری انجام شده است. برای جمع‌آوری یافته‌ها از مقالات، اسناد، کتب و پایگاه‌های اینترنتی معتبر در این زمینه بهره گرفته‌ایم.

یافته‌ها

ردیف	نویسنده یا نویسندگان	موضوع	یافته‌ها
۱	اورادی، جعفری جم و زارعی (۱۳۹۷)	استانداردهای بین‌المللی گزارش‌گری مالی: مزایا و چالش‌ها برای سرمایه‌گذاران	به‌نظر موافقان، گسترش و پیچیدگی مبادلات در بازارهای جهانی موجب پدیدار شدن استانداردهای حسابداری پیچیده شده است. آن‌ها معتقدند هیئت‌های تدوین استانداردهای حسابداری می‌توانند از طریق ایجاد نظامی یکپارچه در سطح بین‌المللی، پیچیدگی استانداردهای حسابداری را کاهش و آن‌ها را ساده کنند. آن‌ها ادعا دارند که استانداردهای یکپارچه و ساده حسابداری موجب کاهش هزینه‌های مرتبط با گزارش‌گری مالی شده و تقاضا برای این استانداردها را افزایش می‌دهد. در نبود استانداردهای یکپارچه حسابداری، اگر شرکتی بخواهد از یک بانک خارجی وام بگیرد باید صورت‌های مالی خود را دوباره براساس استانداردهای مورد تأیید آن بانک تهیه و

			به تأیید حسابرس برساند. این خود باعث می شود که هزینه های مرتبط با تهیه و ارائه صورت های مالی افزایش یابد.
۲	رحمانی، سلیمانی امیری و طاهری (۱۳۹۸)	مقررات و استانداردهای داخلی و بین المللی افشای ریسک در بانک ها	یافته ها نشان می دهد که افشای ریسک مؤسسات مالی و اعتباری از طرف گروه های ذی نفع تقاضا دارد. سهام داران و سپرده گذاران بانکی به واسطه تجهیز منابع بانک ها و سرمایه گذاری در بانک ها به سطح ریسک موجود در فعالیت های بانک علاقه مند هستند. افشای ریسک در بانک ها به آن ها در برآورد مناسب از سطح بازدهی و معقول بودن سرمایه گذاری کمک می کند. علاوه بر آن مدیران بانکی برای شناخت و کنترل اهم فعالیت هایی که در کل سیستم بانک در حال اجرا و پیاده سازی است به شاخص ارزیابی نیاز دارند تا به موقع از بروز بحران و شوک در بانک، کاهش ارزش بنگاه و در نهایت ورشکستگی ممانعت کنند. شاخص کلیدی در ارزیابی آن ها میزان انحراف از هدف یا ریسک فعالیت های اعتباری تأمین مالی، بازار و عملیاتی است؛ بنابر این گزارش ریسک به آن ها در تدوین اهداف سازمان و هدایت و کنترل درست سازمان کمک می کند.
۳	واحدی و جهانشاد (۱۳۹۹)	بررسی آثار بکارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی طبق دستورالعمل بانک مرکزی بر شاخص های مالی و مدیریت سود در بانک ها	یافته ها حاکی از آن است که استانداردهای مذکور با افزایش قابل مقایسه و کیفیت اطلاعات مالی موجب شفافیت اطلاعاتی می شود. بانک ها که به عنوان سردمداران اقتصادی جامعه بخصوص در امر جذب و تخصیص سرمایه به ارکان اقتصادی مملکت از جایگاه حساسی برخوردارند، همواره از طرف فعالان بازار مورد ارزیابی و آزمون قرار گرفته اند، در این تحقیق تاثیر بکارگیری استانداردهای بین المللی حسابداری طبق دستورالعمل بانک مرکزی بر شاخص های مالی و مدیریت سود بانک ها مورد بررسی قرار گرفته است و نتایج نشان می دهد که بکارگیری استانداردهای بین المللی حسابداری بر مدیریت سود تاثیر منفی معناداری دارد. باتوجه به اهمیت استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی، حرکت بانک ها به سمت اجرای این استانداردها ضروری می باشد؛ زیرا این مورد از منظر مالی منجر به شفاف سازی صورت های مالی، افزایش اعتبار در سطح بین المللی، کاهش هزینه حضور در بازارهای مالی و تسهیل ارتباطات بین المللی می شود.
۴	رضائی و پورزمانی	بررسی استانداردهای	یافته ها نشان می دهد که موانع استفاده از استانداردهای

		(۱۳۹۹)	بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) با تاکید بر پیاده‌سازی مدل زیان اعتباری مورد انتظار (IFRS) بانک‌های ایران	بی‌المللی گزارشگری مالی شامل دخالت دولت‌ها در اقتصاد، سیاست‌های دستوری در مورد گزارشگری مالی، نفوذ برخی بخش‌ها در گزارشگری مالی مانند شرکت‌های بزرگ، بانک‌ها، اتحادیه‌های کارگری، سیستم‌های قانونی خاص مثل قوانین اوراق بهادار، عمق بازار مالی و ساختار آن، نقش رسانه‌ها، تحلیل‌گران مالی و نهادهای رتبه‌بندی و غیره می‌باشد. در حال حاضر برای اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در مبحث تسهیلات بانک‌ها باید ISA39 را اجرا نمایند که ۳ مساله اصلی در مورد شناسایی وام‌های نکول شده انفرادی براساس تعریفی از شواهدی عینی نکول و اندازه‌گیری اسن شواهد، نحوه پیش‌بینی جریان‌ات آتی وجوه نقد ورودی برای تسهیلات انفرادی و تدوین روشی برای ارزشیابی‌های گروهی سایر وام‌ها پیش‌رو خواهند داشت. بانک‌ها برای ذخیره‌گیری می‌توانند بر روی تسهیلات با اهمیت تمرکز کنند چرا که گردآوری اطلاعات درخصوص آن‌ها ممکن است ساده‌تر باشد.
۵	مصدر و بولو (۱۴۰۰)	پیامدهای اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در صنعت بانکداری ایران	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که پیامدهای حاصل از IFRS عمدتاً ناشی از پیاده‌سازی مدل‌های اندازه‌گیری زیان اعتباری مورد انتظار (ECL) و حسابداری ارزش منصفانه (FVA) است. علی‌رغم این که عوامل محدودکننده اجرای IFRS در ایران، میزان مربوط و قابل اتکا بودن مدل‌های اندازه‌گیری را تحت تاثیر قرار می‌دهد، اما از منظر پرسش‌شوندگان، با تهیه گزارش‌های مالی مبتنی بر ارزش‌های منصفانه در مقایسه با سیستم بهای تمام شده تاریخی می‌توان اطلاعات مربوطتری برای سرمایه‌گذاران فراهم کرد. افزون بر این، با افزایش میزان شفافیت دارایی‌ها، احتمال مواجهه با بحران افزایش شفافیت در گزارشگری مالی ناشی از ساختار اقتصاد سیاسی افزایش می‌یابد. همچنین با توجه به برخی ویژگی‌های محیط گزارشگری مالی بانک‌ها، نظیر عدم ثبات اقتصادی، ضعف حاکمیت شرکتی، ضعف دانش و مهارت قضاوت حرفه‌ای احتمال دارد اثرات فراچرخگی ناشی از اجرای مدل‌های ECL و FVA افزایش یابد.	
۶	بیات، آقائی و رضازاده (۱۴۰۱)	بررسی تاثیر پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر	یافته‌ها نشان می‌دهد تاثیر پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی سبب بهبود پاسخگویی خواهد شد که این امر در کاهش سطح فساد بسیار مهم است.	

		شاخص های حکمرانی (کنترل فساد و پاسخگویی): مطالعه بین کشوری	استانداردهای حسابداری و حسابرسی بدنبال ایجاد اطلاعات شفاف و دقیق می باشند که از این طریق افرادی که دارای نفوذ و قدرت اقتصادی هستند کمتر در معرض سقوط اخلاقی و شیوه های ناپسند فساد قرار گیرند. بر اساس نتایج تحقیق می توان اذعان داشت حسابداری از طریق افزایش یقین گزارشگری مالی می تواند نقش حاکمیتی در محیط فعالیت خود داشته باشد. حسابداری از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و ذی نفعان سبب ایجاد پاسخگویی شده که به این امر می تواند نقش حاکمیتی حسابداری را تقویت نماید. بصورت کلی حسابداری بر اساس چارچوب نظری ایورت و همکاران (۲۰۰۷) می تواند نقش های بسیار بزرگتر از نقش فعلی در دنیای اقتصاد داشته باشد. حکومت ها برای بقا و ایجاد عدالت می بایست به نقش بسیار مهم حسابداری توجه شایانی داشته باشند.
۷	میرعمادی، رضازاده و خدارحمی (۱۴۰۱)	الگوی گزارشگری قسمت های عملیاتی در صنعت بانکداری ایران	تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق منجر به طراحی الگویی شده که در آن نیاز استفاده کنندگان به عنوان متغیر علی و گزارشگری قسمت های عملیاتی در صنعت بانکداری ایران به عنوان مقوله مرکزی معرفی شده است. با توجه به شرایط زمینه ای و مداخله ای و راهبردهای پیشرو، ارتقای سودمندی گزارشگری مالی در صنعت بانکداری به عنوان پیامد الگوی طراحی شده اعلام شده است. نتایج این پژوهش می تواند مبنای مناسبی برای استانداردگذاران و مقررندگان به منظور تدوین نحوه افشای اطلاعات قسمت های عملیاتی در صنعت بانکداری ایران باشد.
۸	محرابی (۱۴۰۲)	هیأت مرکزی شریعت و ساختار نظارت شرعی در بانک های اسلامی؛ با تاکید بر استانداردهای بین المللی و تجارب کشورها	یافته ها نشان می دهد که مأموریت هیئت خدمات مالی اسلامی توسعه ثبات و تاب آوری صنعت خدمات مالی اسلامی است. این هیأت در تلاش است تا این مأموریت را از طریق صدور و تسهیل اجرای استانداردهای بین المللی نظارتی و احتیاطی و با به اشتراک گذاری و توسعه دانش به انجام برساند. همچنین پاسخ گویی، همکاری و یکپارچگی از ارزش های اصلی این هیئت به شمار می آید. در این میان حاکمیت با نظارت شرعی یکی از مباحث مورد توجه هیأت خدمات مالی اسلامی است که اصول احتیاطی مرتبط با آن در دهمین استاندارد ارائه شده توسط IFSB تحت عنوان اصول راهنمای نظارت شرعی برای مؤسسات ارائه کننده خدمات مالی اسلامی ارائه شده

<p>است. این مجموعه شامل ۹ اصل راهنما در حوزه نظارت شرعی است که در قالب پنج بخش ارائه می شود و مباحث مرتبط با حوزه های نظارت کنترل شرعی داخلی و انطباق با شریعت را جهت پیاده سازی در نهادهای مالی اسلامی در بر می گیرد. مثلاً بانک مرکزی اقدام نموده اند که با استاندارد سازی و یکپارچه کردن احکام و قوانین اسلامی در ایجاد اطمینان از انطباق پذیری و سازگاری روش های تامین مالی و ابزارهای مختلف مالی اسلامی با اصول شریعت در تمام بانک ها نقش مهمی ایفا می کند.</p>			
--	--	--	--

بحث و نتیجه گیری

بانک ها از مهم ترین عنصر بازار پولی، نقش مهمی را در اقتصاد کشور ما ایفا می کند. همچنین از اصلی ترین تامین کننده منابع مالی بخش های واقعی اقتصاد (صنعت، کشاورزی و خدمات) محسوب می شوند. تحولات در بازارهای جهانی و بانکداری موجب شده که بحث هماهنگ سازی بل استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی مطرح گردد. این استاندارد یک مجموعه قوانین حسابداری برای صورت های مالی مؤسسات و شرکت ها است که هدف آن ایجاد یکسانی، شفافیت و قابل مقایسه کردن گزارش ها و صورت های مالی در سراسر جهان می باشد. طبق تحقیقات انجام گرفته در این زمینه از جمله نقش های این استاندارد در صنعت بانکداری می توان به گزارشگری اطلاعات قسمت های عملیاتی، مدیریت سود در بانک ها، شفافیت سازی و تسهیلات اعطایی اشاره کرد. فیض اله و حقیقت (۱۴۰۰) در مقاله خود با بررسی الزامات این استاندارد در صنعت بانکداری به اندازه گیری زیان اعتباری مورد انتظار، اندازه گیری ارزش منصفانه و اندازه گیری و افشای انواع ریسک ها پی بردند و در تحقیق دیگری واحدی و جهانشاد (۱۳۹۹) با بررسی آثار بکارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر شاخص های مالی و مدیریت سود در بانک ها دریافتند که استانداردهای مذکور با افزایش قابل مقایسه و کیفیت اطلاعات مالی موجب شفافیت اطلاعاتی می شود. همچنین مقدسی نیکجه و همکاران (۱۳۹۶) طی تحقیقی با برآورد تسهیلات اعطایی بانک ها با رویکرد استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی نشان دادند که رویکرد این استاندارد بر نسبت کفایت سرمایه بانک تاثیر دارد و آن را کاهش می دهد.

منابع

اورادی، جواد؛ جعفری جم، حسین و زارعی، حمید (۱۳۹۷). استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی: مزایا و چالش ها برای سرمایه گذاران. پژوهش حسابداری، ۸(۲)، ۷۰-۴۷.

آقامحمد، مهدی؛ کردستانی، غلامرضا و کاظمی، حسین (۱۴۰۰). شناسایی ابعاد الگوی مدیریت مالی عمومی نوین. پژوهش های مالی و حسابداری، ۱۳(۴)، ۲۴۱-۲۶۷.

بیات، مرتضی؛ آقائی، محمدعلی و رضازاده، جواد (۱۴۰۱). بررسی تاثیر پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر شاخص های حکمرانی (کنترل فساد و پاسخگویی): مطالعه بین کشوری. نشریه علمی حسابداری و منافع اجتماعی، ۱۲(۳)، ۱-۲۲.

- خدایور، آمنه؛ صالح آبادی، زهرا؛ سالمی، سعیده و رحمانی، علی (۱۴۰۲). طراحی سیستم خبره برای مدیریت منابع و مصارف بانکی. فصلنامه راهبرد مدیریت مالی دانشگاه الزهراء، ۱۱(۴۱)، ۲۹-۵۲.
- دانش فرد، کرم اله (۱۳۹۵). الگوی حسابداری مدیریت بخش عمومی با رویکرد بهره‌وری مالی؛ بررسی نقش عقلانیت، اثربخشی هزینه و کارایی مالی. حسابداری مدیریت، ۹(۲۹)، ۱۲۹-۱۴۸.
- رحمانی، علی؛ سلیمانی امیری، غلامرضا و طاهری، ماندانا (۱۳۹۸). مقررات و استانداردهای داخلی و بین‌المللی افشای ریسک در بانکها. فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، ۷(۲۸)، ۱۴۵-۱۷۷.
- رحمانی، علی؛ ولی‌زاده لاریجانی، اعظم و میرزایی بیرامی، راحله (۱۳۹۹). استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) کیفیت گزارشگری مالی. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۱۲(۴)، ۷۸-۵۹.
- رستگار، شهلا (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری و هزینه‌های نمایندگی در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی ماد.
- رضائی، علی و پورزمانی، زهرا (۱۳۹۹). بررسی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) با تاکید بر پیاده‌سازی مدل زبان اعتباری مورد انتظار (IFRS) بانک‌های ایران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹(۳۴)، ۱۶-۱.
- روحانی، سیدعلی؛ بنی‌طبا، سیدمهدی و موفق یامی، مصطفی (۱۳۹۸). تحلیل انطباق عملیات و صورت‌های مالی بانک‌ها در بخش ارزی بر ضوابط بانکداری بدون ربا. دوفصلنامه علمی مطالعات اقتصاد اسلامی، ۱۲(۱)، ۲۸۱-۳۱۰.
- سلیمانی امیری، غلامرضا؛ طاهری، ماندانا و امینی، یاسین (۱۳۹۷). اهمیت و اثرات پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی حسابداری چیست؟ پژوهش حسابداری، ۸(۴)، ۱-۳۳.
- فرنودی دهبینه، ریحانه (۱۴۰۲). استانداردهای بین‌المللی حقوق بانکی و تاثیر آن بر نظام بانکداری ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مرکز پیام‌نور پاکدشت، دانشگاه پیام‌نور استان تهران.
- فیض‌اله، ثمینه و حقیقت، حمید (۱۴۰۰). الزامات استاندارد و عوامل موثر در گذار به IFRS در صنعت بانکداری ایران. فصلنامه پژوهش‌های پولی-بانکی، ۱۴(۵۰)، ۶۲۱-۶۵۴.
- فیض‌اله، ثمینه و حقیقت، حمید (۱۴۰۰). موانع اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در صنعت بانکداری ایران. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۰(۱۸)، ۲۷۱-۳۰۲.
- قائدی، پریسا (۱۳۹۸). میزان رعایت شکل جدید صورت‌های مالی بانک‌ها مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و پیامدهای آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء (س).
- محرابی، لیلا (۱۴۰۲). هیات مرکزی شریعت و ساختار نظارت شرعی در بانک‌های اسلامی؛ با تاکید بر استانداردهای بین‌المللی و تجارب کشورها. فصلنامه علمی تحقیقات مالی اسلامی، ویژه‌نامه اول: اولین همایش ملی بانکداری اسلامی ایران، ۱۰۳-۱۴۸.
- محي شمخي، انعام زید (۱۴۰۲). بررسی اثرگذاری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر مدیریت سود و خصوصیات مالی شرکت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پردیس دانشگاهی، دانشگاه ارومیه.
- مصدر، مینا و بولو، قاسم (۱۴۰۰). پیامدهای اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در صنعت بانکداری ایران. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۰(۱۹)، ۶۱-۹۲.
- مقدسی نیکجه، مینا؛ حجازی، رضوان؛ اکبری، مرتضی و دهقان دهنوری، محمدعلی (۱۳۹۶). تاثیر برآورد ارزش منصفانه پورتنفوی تسهیلات اعطایی بانک‌ها با رویکرد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (مطالعه موردی: یک بانک ایرانی). فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۴(۴)، ۵۹۷-۶۲۱.
- میرعمادی، سید علی‌اکبر؛ رضازاده، جواد و خداحمی، بهروز (۱۴۰۱). الگوی گزارشگری قسمت‌های عملیاتی در صنعت بانکداری ایران. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۴(۱)، ۱۰۳-۱۳۴.

واحدی، مجید و جهانشاد، دکتر آزیتا (۱۳۹۹). بررسی آثار بکارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی طبق دستورالعمل بانک مرکزی بر شاخص‌های مالی و مدیریت سود در بانک‌ها. مطالعات حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۴، ۹۹-۱۲۰.

هشی، عباس؛ حسین‌پور، امیرحسین و زمان، الهه (۱۳۹۷). تاثیر استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی بر مدیریت ریسک نقدینگی بانک‌ها. شانزدهمین همایش ملی حسابداری ایران.

Bao, E. et al. (2015). IFRS 9 impairment regulations: Implementation challenges and potential solutions. Moody's Analytics.

Hoogendoorn, M. (2006). International accounting regulation and IFRS implementation in Europe and beyond – experiences with first-time adoption in Europe. Accounting in Europe, 3, 23–26.

Wong, P. (2004). Challenges and successes in implementing international standards: Achieving convergence to IFRSs and ISAs: The Wong Report. International Federation of Accountants (IFAC).